

GELENEKSEL MUHASEBEDEN YAPAY ZEKA MUHASEBESİNE GEÇİŞ

Gamze Dostsever

SMMM-Bağımsız Denetçi, Türkiye, e-mail: gamzedostsever@academiadenetim.com

Muhasebe Mühendisliği, Muhasebe Yazılım Mühendisliği Muhasebe Eğitiminin Revizyonunun Gerekliliği Hakkında

Merhaba ChatGPT Muhasebeci olmak ister miydin ?

“ Ben bir yapay zeka olduğum için kişisel tercihlerim ve duygularım yok, bu nedenle bir meslek seçme ihtimalim de yok. Ancak, muhasebe mesleği, düzeni seven, sayısal becerilere sahip olan ve detaylara dikkat eden kişiler için çekici olabilir. Herkesin kişisel yetenekleri ve ilgi alanları farklıdır, bu nedenle meslek seçimi kişisel tercihlere ve yeteneklere bağlıdır. Size başka konuda yardımcı olabilir miyim ? ”

Yapay Zeka Kavramı

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre zeka “ insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı ” olarak tanımlanmaktadır. Yine aynı sözlükte yapay sözcüğü, “doğadaki örneklerine benzetilerek insan eliyle yapılmış veya üretilmiş şey ” olarak tanımlanmaktadır.

Yapay zeka kavramı; bilgisayar sistemlerine, insan zekasının bazı yönlerini taklit etme yeteneği kazandırmayı amaçlayan bilim dalıdır.

Civalek (2003), Yapay zeka olgusunun bilgisayar bilimleri, tıp, psikoloji, finans, muhasebe, askeri ve istihbarat gibi birçok alanda uygulanabilen disiplinler arası bir olgu olduğunu belirtmiş ve yapay zekayı insani işlevlere (düşünme, konuşma, hatırlama, değerlendirme, karşılaştırma vb.) sahip bilgisayarlar bilimi olarak tanımlamaktadır.

Citation/Atf: DOSTSEVER, G. (2023). GELENEKSEL MUHASEBEDEN YAPAY ZEKA MUHASEBESİNE GEÇİŞ. İZMİR SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER DAYANIŞMA DERGİSİ. 133(6): 65-68

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:

Gamze Dostsever

E-mail: gamzedostsever@academiadenetim.com

Bu çalışma, Creative Commons Atif 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Literatüre Göre Yapay Zeka Kategorileri

- Tip 1 reaktif makineler (reactive machines) , buna örnek olarak 1990 yılında Rus satranç ustası Gary Kasparov'u yenen IBM şirketinin satranç programı Deep Blue verilebilir.
- Tip 2 Sınırlı Hafıza (limited memory), Sınırlı bellek olarak da nitelendirilebilir. Örneğin bazı araçlarda sürücünün şerit değiştirmesinde uyarılması gibi uygulamalar
- Tip 3 Zihin Teorisi (theory of mind) , Kendisi dışındakilerin duygu niyet zihinsel durumlarını anlama becerisi olarak tanımlanabilir ki böyle bir yapay zeka uygulaması henüz görülmemektedir
- Tip 4 Öz farkındalık (self-awareness) , Kendinin farkında olma, kendisinin insan eliyle üretilen ve onu taklit eden bir kopya olduğunun farkında olma, böyle bir zeka uygulaması da henüz görülmemektedir.

Hayatın her alanında etkinliğini arttıran dijitalleşme, geleneksel iş yapma biçimlerinin yerine, teknolojinin daha yoğun kullanıldığı bir ortamın oluşmasına neden olmuştur. Özellikle yapay zeka, makine öğrenmesi gibi kavramların gündeme gelmesi, işletmelerde birçok işin insanlar yerine makineler tarafından daha az hata ve daha az maliyetle yapılması yönündeki gelişmeleri de ortaya çıkarmıştır.

Yapay Zeka ve Muhasebe Mesleği İlişkisi

En basit tanımıyla muhasebe, bir işletmede yaşanan finansal olayların kayıt altına alınıp sınıflandırılarak raporlanması olarak tanımlanmaktadır.

Muhasebeci aslında tüm finansal olayların öncelikle muhasebe bilgi sisteminin konusu içine girip girmediğine eğer kapsam konu içine giriyorsa, nerede konumlanacağına, kısaca rolüne karar veren ve en son tüm bu bilgileri ilgili rolleri ile kayıtladıktan sonra oluşturduğu bilgiyi, bilgi kullanıcılarının (yatırımcılar, bankalar vb) kullanımına sunan bir nevi senaristtir.

Oluşan son datanın (finansal tablolar), gerçek ya da gerçeğe en yakın şekilde oluştu-

rulabilmesi ve sunulabilmesi için senaryoya konu edilen tüm verilerin gerçek hata ve hile içermeyen bilgilerden oluşması şarttır.

İnsanın olduğu her yerde hata mutlaka olur, peki makinelerin ve yapay zekanın olduğu ve tüm verinin 101010 düzleminde olduğu bir boyutta hatadan söz edilebilir mi diye sorsak cevap "Elbette hayır" şeklinde olacaktır.

İkinci sorumuz ise; Var olduğu günden bugüne kadar Tanrılığa özenen insan hayatın her alanında daha mükemmel kavuşma özlemi ile bu teknolojiden uzak kalabilir mi desek, cevap yine "Hayır" olacaktır.

Yapay zeka teknolojisi için sorulacak pek çok sorudan birini ise muhasebe mesleği için sorsak ve başka bir ifade ile Yapay Zeka teknolojisi muhasebe alanında kullanılabilir mi desek belki de tek evet cevabını burada alır hatta alacağımız cevap "Kesinlikle EVET " olacaktır. Özellikle yapay zeka ve makinelerden daha fazla yararlanmaya başlayan iş dünyası, muhasebe mesleğinin icracılarından yeni teknolojiler hakkında bilgi ve deneyim sahibi olmalarını beklemektedir.

Muhasebe alanında yapay zekanın kullanımı ile ilgili çalışmalar 30 yıl öncesine dayanmaktadır. Manpower Grup(2016) tarafından yapılan çalışmada, yapay zeka uygulamalarının en çok etkileyeceği alanların muhasebe ve finans alanları olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, en fazla bu alanda yapay zekalı teknolojiler insanların yerini alacaktır.

E fatura , e irsaliye , e defter , interaktif vergi dairesi , vb teknolojilerle muhasebe mesleği dijital bir dönüşüme uğramaktadır. Günümüzde muhasebecilik ve serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleği gittikçe dar bir alana sıkışmakta, her türlü sistemsel idaresel sorun, yenilik ve uygulama bu meslek grubunun çözümüne bırakılmaktadır. Tüm bu koşuşturma ve idarenin muhasebecilerden olan akıl almaz beklentileri, muhasebecileri bilgi üreten muhasebe sistemlerini oluşturmaktan alıkoymakta ve idarenin taleplerini yerine getiren beyanname ve bildirim yoğunluğu içinde boğulan kişiler haline dönüştürmektedir.

Bu sebeple öncelikle muhasebe mesleğinin sonrasında muhasebe mesleğini icra edenlerden beklentilerin ve en sonunda bu beklentiler ışığında muhasebe eğitiminin revizyonu gerekmektedir hatta şarttır.

Muhasebe Mühendisliğinin Tanımı ve Kapsamı

Mühendislik literatürde, özellikle matematiksel bilimlerden faydalanarak çözümler üreten bir meslek olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda da muhasebe bilimi de matematik biliminden faydalanmakta, muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilerin analizinde matematiksel hesaplamaların katkısı ile yorumlanmaktadır. Bu noktada muhasebe ve mühendisliğin kesiştiği, muhasebe mühendisliği olarak yeni bir tanımlama ihtiyacının duyulması, diğer mühendislik dalları gibi muhasebe mühendislerinin de matematiksel zekaya sahip kişiler arasından seçimini gerekli kılmaktadır.

Muhasebe Mühendisliği'ni tanımlamak gerekirse; muhasebe bilgi sistemini oluşturan verilerin doğru bir şekilde kaydedilmesi, sınıflandırılması ve özetlenerek raporlanmasını sağlayan, her işletmenin yapısına uygun çözümler üreten ve tasarlayan bir meslek dalıdır.

Muhasebe Yazılım Mühendisliğinin Tanımı ve Kapsamı Muhasebe bilgi sistemi, teknolojik gelişimin hızıyla birlikte "tamamen elektronik ortamda oluşturulmaktadır. Elektronik ortamda bilgisayar yazılımlı muhasebe programları aracılığıyla işletme içi ve dışı faaliyetler kayıt altına alınmaktadır. Muhasebe bilgi sistemine aracılık eden çeşitli muhasebe programları bilgisayar program yazılımcıları ve yazılım mühendisleri ile üretilmektedir.

Ancak bu noktada, bu programları yazan yazılımcıların muhasebe bilgi sisteminin teknik bilgisine dair eksik alt yapıları sonucunda çözüm üretmede yetersiz kalmaktadır.

Muhasebe Yazılım Mühendisliği; hem muhasebe bilgi sisteminin teknik alt yapısı, aynı zamanda bilgisayar yazılımı bilgisi olan ve bu noktada işletmelerin günümüz

teknolojik ortamında çözüm beklentisine cevap verebilen bir mühendislik dalı olarak tanımlanabilir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz her iki meslek dalı da Muhasebe ve Mühendislik bilimlerinin kesişim kümesinde yer alacak, her iki bilimin de temel eğitimlerini alacaktır

Meslektaşlarımız gelecekte kendilerine, ne iş ile iştigal ediyorsunuz şeklinde yöneltilen soruya; Mühendisim, Muhasebe Mühendisi ya da Muhasebe Yazılım Mühendisi şekliyle olacaktır.

Gelecekte bilgi teknolojilerinin gelişimine paralel olarak, muhasebe bilgi sistemleri tamamen elektronik ortamda bilgisayar yazılımları vasıtasıyla oluşturulacaktır. Bu noktadan yola çıkarak muhasebe bilgi üretimi muhasebe alt yapısına sahip aynı zamanda yazılım ve program bilgilerine haiz muhasebeci mühendisler tarafından daha etkin bir şekilde geliştirilecektir.

Muhasebe bilimi bir ülkenin en önemli bilgi üretim sistemlerinden olmaya gelecekte de devam edeceğine göre dünyada bir yer edinebilmek ve globalleşen dünyada var olabilmek için bu bilgiyi bilgi kullanıcılarına sunacak ve en doğru şekilde yorumlayacak bilgi üreticilerine çok daha fazla ihtiyaç olacaktır.

Bu nedenle kıymetli meslek örgütümüzün bugünün ateşini söndürme ve beyannamelerin gönderilme tarihlerini erteletme çabasının yanında gelecekte hiç beyanname gönderilmeyecek ve her türlü verinin sistemden otomatik olarak alınacağı zamanlar için de meslektaş yetiştirmesi gerekmektedir.

Bunun için YÖK tarafından üniversitelerde muhasebe mühendisliği ve muhasebe yazılım mühendisliği bölümlerinin daha çok açılması için gerekli girişimlerde bulunulması ve yeni meslektaşların sınav sürecinden staj süresindeki eğitimlerine kadar müfredatları yeniden gözden geçirilerek bu gereklilikler ışığında yeniden oluşturulması ve bu çalışmalar için üniversiteler ile iş birlikleri çalışma grupları kurulması gerekmektedir.

Şimdi hayat zor bu gerekliliği sonraya bırakalım diyen her ÷lke yeniden şekillenen dünyada etkin olma özelliğini kaybetmeye mahkumdur, geleceğimiz ve gençlerimiz için bugün olmazsa ne zaman sorusunu kendimize yöneltmek görevimizdir.

Aksi halde onlar da tıpkı bizler gibi ekran başında değişik isimler verilen sistemlere kayıt giren ama bunları yorumlamaya zamanı kalmayan meslektaşlara dönüşecekler bir süre sonra oluşturacakları işe olan ihtiyaç kendiliğinden ortadan kalkacaktır, bu durumu bilim yıllar önce doğal seleksiyon olarak adlandırmıştır.

Sistem bu şekilde giderse gelecekte kimse- nin muhasebe mesleğini icra etmek istemeyeceğini, bizzat bir meslek mensubu olarak öngörüyorum, o nedenle muhasebe meslek eğitimin revizyonuna hemen bugün, şimdi şu an başlamak zorundayız demek istiyorum.

Ülkemizde *ve Dünya'da* tüm *savaşların son bulduğu, insanlığın bilimin ve öğrenmenin ateşi ile yandığı daha güzel günlere kavuşmak* ümidiyle...